

Sfârșitul anilor '80 a fost cu totul al lui Max. Alergam dintr-un loc într-altul, parcă mă văd, cu cizmele de cauciuc. Îmi făcusem rost de unele galbene, care mi se păreau foarte șic, chiar și prin nămoale ori când coboram în bazinele de acumulare, s-arunc câte un ochi la cuplaje. Nu mă despărțeam de ele nici când stăteam în birouri strâmte, făcând zile întregi scheme, care n-aveau mare legătură cu meseria mea. Încercam din răsuputeri să ies de-acolo, să fac altceva și nu eram în stare de nimic, pentru că fiecare ușă, fiecare drum aveau câte un Max care-ți pune degetul în piept. Prin '85 m-am măritat. Lucrurile au devenit din ce în ce mai grele. Nu mă puteam înscrie la doctorat decât dacă aveam o recomandare de la prim-secretarul din județ, iar acesta, oricare era el, prin multele județe prin care am trecut, îmi spunea invariabil, aproape pe același ton, că ar trebui să am o activitate socială și culturală mai susținută. De fapt, se vorbea că sunt categorii distincte de oameni care primeau recomandarea asta, în ordine, activiști, securiști ori prietenii lor. Nu puteam nici măcar să mă abonez la o revistă străină. Tot așa, nu puteam să intru într-o editură. Și nici nu înțelegeam pe atunci care erau căile spre perfecționarea profesională. Eu eram un om cuminte, eram membru de partid, îmi dovedisem capacitățile intelectuale în facultate, îmi plăteam taxa pentru că nu aveam copii. Dar cu toate astea alergam în cizmele mele galbene prin județele țării, dormeam prin barăci ori prin apartamente comune, mă întâlneam din când în când cu Alin, și eram aproape în permanență cu Max înfipt în ceafa mea.

Odată, cred că eram la Galați, colectivul din care făceam parte a hotărât să participe la *Cântarea României*, iar pe mine m-au pus prima pe

listă, pentru că eram tânără și fără copii. Nu conta dacă voiam sau nu, dacă puteam sau nu. Am intrat într-o echipă de dansuri și-am acceptat partenerul pe care mi l-au dat. Ceea ce la cinci ani mă rănise de moarte acum mi se părea doar un gest de rutină pufoasă. Partenerul meu nu era Găină, ci arăta exact ca un Max, unul mai papagal, dar în fine, cu aceeași față care-mi zăcea în creier. Mi-era foame, mi-era greață și în ceafă mă lingea încet limba lui Max. Când am ieșit de la spectacol, am aflat că murise bunică-mea. Căzuse pe scară și-și rupsesse gâtul. La un an după ea, în 1985, a murit și bunicul.

Dar lucrurile acestea nu sunt spuse în romanul lui Pavel ori al cui o fi, n-au intrat în gura avidă a istoriei, nu i le-a șoptit fantoma străbunicului său Andronache. În sfârșit, s-au pierdut risipite pe marginea drumului. Romanul se termină cu o zi a anului 1986, în care, într-adevăr, am fost la Comoșteni. Deși am mai trăit multe de atunci și poate că mai interesante decât atât. Viața mea se rupe brusc în anul 1986, când m-am întâlnit pentru ultima oară cu George. L-am mai văzut după '90, dar la televizor, după ce devenise politolog american.

În '86 însă am stat de vorbă pentru ultima dată. Eram ca-ntr-o gară în care nu mai oprea niciun tren, întocmai ca-n roman:

A coborât din Aro la Virgil Popescu și-a luat-o pe jos, cu ochii în toate părțile, dornică să se vadă cu cineva cunoscut. Era o zi de sfârșit de aprilie, la amiază, iar pământul era uscat. De dincolo de gardurile putrezite nu se zărea niciun om, ca și când satul ar fi fost pustiu. Del mergea cu o mână în buzunarul pantalonilor și cu cealaltă ținând cureaua genții de mușama atârnată de umăr. Prin Valea Popii s-a întâlnit în fine cu

cineva. Era un bărbat bătrân, pe care nu-l mai văzuse de mult. Stătea în fața porții și privea și el spre Del, cu ochii împachetați în foitajele cârnii uzate. Vrusese să-l salute, dar o trecuse un fior scurt. Pe chipul omului înflorea fața lui Max. Carnea feței se desfăcea felie cu felie și ieșea încet la lumină, ca un sâmbure, capul respingător și libidinos, care îi mozolea ceafa de atâția ani. Era un Max bătrân și nefericit. Ridică bărbia spre el, dar nu așteptă să-i răspundă la salut. Nu avea niciun chef să stea la vorbă cu un Max.

Nicolae puna în geamul magazinului un carton pe care scrisese cu litere mari: Avem ciocolată. Pentru Del, anunțul era de-a dreptul miraculos. Aproape că năvălise înăuntru, pe ușa deschisă la perete.

— Nu se poate, se entuziasmă ea, dumneata ai ciocolată, când nu se găsește în toată țara!

Nicolae îi răspunse posac la salut, apoi, ridicându-și sprâncenele spre basca decolorată, ca un indigo prins de ploaie și mototolit sub tălpi, explică placid:

— Acum le-am primit.

Vanzătorul vorbea puțin și mai ales îi plăcea să-ntrebe privindu-și fix cumpărătorul: Ce să fie? și așa făcuse și acum, ca și când Del ar fi fost un client obișnuit. Fata întoarse capul spre batoanele mici, pe care scria ciocolată cu rom, și comandă ferm:

— Dă-mi o cutie!

— Nu se poate! Maxim 10 batoane, ca să apuce toată lumea.

Și în timp ce ea dădea din cap aprobativ, pe fața lui Nicolae se așeză lent gura păstoasă și umedă a lui Max. Îl privea direct în ochii uzați, care erau ochii lui, în timp ce-și strecura ciocolata în buzunarul vestei matlasate, și aștepta să vadă urmarea, ca la cinematograf. Dar omul îi întorsete spatele imediat ce primi banii, iar Del ieși afară, mormăind salutul fără chef.

Soarele de primăvară se risipea peste un zarzăr înflorit în poarta lui Grigore, iar dincolo de el, pe banca de lemn, îi zâmbea Vitina, cu niște ochelari legați de cartoanele rotunde ale unor foste papiote de ață.

— Sărut-mâna, tanti!

— Să trăiești Adelă.

Femeia zâmbea în continuare, dar, pe neașteptate, buzele i se multiplicară și se încolăciră, coborând în bine știutul rictus al lui Max. Asta era prea de tot! Nici nu mai avea chef să se uite. Ajunsese la moară, deasupra căreia se ridica lumina de aprilie. Aruncă un ochi spre casa părintească, atât cât mai rămăsese din ea. În iarnă se așezaseră acolo niște costorari, pe care Grigore nici nu se gândea să-i deranjeze. Dă-i în judecată, o îndemna el. Nu e treaba mea. Del sperase ca oamenii să fi plecat între timp, dar erau la locul lor. Curtea se întindea netedă, acum fără copaci și fără clădiri, ocupată de corturile costorarilor, ca o tabără de război. Din fosta casă mai rămăseseră doar scara și zidul dinspre moară, ca un decor de teatru, cu fereastră de la care Del privise de atâtea ori spre crucea roșie a morii. Și, instinctiv, își întoarse fața spre ea, tocmai când din stânga un bărbat cu geacă de piele aluneca pe lângă colțul clădirii părăsite, apariție neașteptată, care era George. Nu se mai întâlniseră de pe la sfârșitul studenției, adică de patru-cinci ani buni. Amândoi erau bucuroși să se vadă. Del îi povesti în variantă scurtă despre transferul ei în interes de serviciu și nefericirea de a se simți aruncată.

— Acum am să stau vreo câteva luni pe-aici, și prin satele din zonă, cu programul ăsta de irigații. George era plecat de doi ani cu o bursă în America.

— Ce e aia o bursă?

— Păi, tu pe ce lume trăiești? Începu George să-i povestească, frecându-și de asfaltul uscat vârful ciocat al saboților. Americanii pun la dispoziție bani, cazare, tot ce trebuie, iar bursierul stă

cuminte în biblioteci și-și face doctoratul. Cazul meu. Toată lumea bună e plecată la burse.

— Fii serios, mă, George, că nu toată lumea, ci doar băieții de activiști ca tine.

— Păi, cam da. Însă în ultima vreme se pleacă pe capete, mai ales în excursii, nu numai cu burse.

— Am încercat și eu, dar singura excursie pentru care am primit aprobare a fost în Bulgaria.

— Bine, dar tu nu ești nici măritată, de-aia.

— Între timp m-am măritat, dar tot n-am prins nimic. Probabil că tu ai pașaport.

— Se-nțelege. Aș putea să vorbesc cu tata despre tine, să vedem dacă se poate ceva, poate prinzi și tu măcar o excursie, că la meseria ta îți găsești imediat ceva ca lumea, dacă ajungi dincolo. George venise pentru înmormântarea bunică-sii, iar acum pleca spre București, iar de-acolo, la New York. Avea mașina trasă sub fereastra Săndinei și, în timp ce mergeau spre ea, Del îl întrebă:

— Te mai întorci de-acolo?

Își aruncă o privire spre ea și, strângându-și părul cu amândouă mâinile, își lăsă pleoapele în jos. Nu spuse nimic un timp, apoi, ca și când s-ar fi hotărât, se opri și o sfătui calm:

— Ar fi bine să ieși din partid. Piticu' e ca și căzut. Până și tata a refuzat o funcție și cred că se retrage până la sfârșitul anului.

George se pregătea să plece, aproape că începuse să spună hai că plec, când deodată se uită la ea și rosti pe neașteptate:

— Știi c-a murit Mircea Eliade?

Întrebarea o luă pe neașteptate și căzu ca o căldare de pulbere.

— Când? De unde știi?

— A murit luni, odată cu bunică-mea. Cred că s-a și publicat prin presă. Mie mi-a zis cineva în avion.

Un timp nu mai spuseră nimic, apoi își luară la revedere. Del privi cum mașina roșie se depărtează pe șoseaua albicioasă.

La fereastra Săndinei se vedea o siluetă. Del ridică mâna să-i facă semn, dar rămase cu ea ridicată, ca o cumpănă. Prin geamul cenușiu se vedea fața lui Max, abia conturată, totuși ea, acea față cu buze groase și vălurite, așezate una peste alta, mișcându-se continuu. Era Max, îmbrăcat cu o haină neagră, de piele, privind-o prin geam, învăluit în întunericul subțiat al camerei.

Aici se termină toată viața mea *secretă*, ca și când acestea ar fi fost cele mai însemnate evenimente. E sfârșitul romanului publicat de Pavel, poate și sfârșitul textului de pe *stafia*. Povestea moare subit după întâlnirea mea cu George.

Am parcurs din nou blogul, dar nu mai e nimic nou. Sunt aceleași pagini pe care le știu deja: romanul lui Pavel și completările lipite ca niște benzi, trase din mintea mea. Fondul gri al paginii are o bară subțire sus, pe care sunt mai multe linkuri neinteresante. Am intrat în ele încă de cum am descoperit *stafia* – niște galerii de poze recente, un site de ziare, pagina personală a unei adolescente și a lui Emil Matei, mort la revoluție, cu poza bine știută, împușcat în cap și cu ochii deschiși, ca două margarete. Nimic nou. Sub bara linkurilor sunt două cerculețe, pe care parcă nu le-am mai văzut. Arunc o privire peste textul acesta hibrid și incomplet, iar când vreau să închid, îmi sar în ochi și apoi mă săgetează în creier cerculețele de sus, care seamănă acum cu două butoane: amândouă s-au făcut portocalii, iar pe ele scrie cu violet *max* și *min*. Le privesc și îmi vine în minte pagina de carte pe care a înflorit pentru prima oară ochiul magic, într-o după-amiază de toamnă. Exact așa, o boabă mică, de miere, în care doarme fără grijă numele dușmanului. Este bulina lui Max, care mi se dezvăluie acum într-un mod